

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

ze skargi Z. J. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 7 marca 2006 r., w sprawie z powództwa T. S. przeciwko Z. J.

o ustalenie nieważności czynności prawnych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 września 2007 r.,

zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 stycznia 2007 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

W dniu 5 października 2006 r. pozwany Z. J. wniósł skargę o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa T. S. o ustalenie nieważności czynności prawnej, zakończonej prawomocnym wyrokiem uwzględniającym częściowo powództwo na podstawie art. 58 § 2 k.c. w wyniku uznania czynności prawnej stron za niezgodną z zasadami współżycia społecznego ze względu na brak ekwiwalentności świadczeń i zastrzeżenie na rzecz pozwanego wygórowanych odsetek, co doprowadziło do wycisku powódki, w rozumieniu art. 388 k.c., jednak upływ terminu wskazanego w tym przepisie nie pozwolił na uwzględnienie powództwa na jego podstawie, skutkując zastosowaniem przez Sąd art. 58 § 2 k.c.

Jako podstawę skargi o wznowienie postępowania pozwany powołał art. 403 § 2 k.p.c. wskazując, że w czerwcu 2006 r. wykrył nowe okoliczności faktyczne i dowody: informację o skazaniu powódki za przestępstwo oszustwa z art. 286 § 1 k.k. w związku z wcześniejszym rozporządzeniem sporną nieruchomości w sposób sprzeczny z prawem oraz dwóch świadków, którzy w dniach 10 czerwca i 21 czerwca 2006 r. złożyli oświadczenia, z których wynika, że powódka próbowała ich oszukać, proponując im sprzedaż nieruchomości, uprzednio zbytej innym osobom. W ocenie pozwanego wykryte okoliczności faktyczne i dowody mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania, skoro wynika z nich, że powódka nie jest osobą nieporadną i sama postępuje sprzecznie z zasadami współżycia społecznego, a pozwany jest kolejną oszukana przez nią osobą, co ma znaczenie dla oceny zakwestionowanych przez nią umów z punktu widzenia ich zgodności z zasadami współżycia społecznego. Do skargi dołączono oświadczenia dwóch osób datowane 10 i 21 września 2006 r., na które powołał się w skardze pozwany.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 18 stycznia 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę na podstawie art. 410 k.c. z powodu wniesienia jej po terminie, a także dlatego, że wykryte i zgłoszone dowody nie mogłyby mieć wpływu na wynik sprawy.

Sąd stwierdził, że w uzasadnieniu skargi pozwany trzykrotnie wskazał, że o nowych okolicznościach i dowodach, stanowiących podstawę skargi, dowiedział się w czerwcu 2006 r., a więc daty tej nie można traktować jako omyłki, choć załączone do skargi oświadczenia świadków noszą daty z września 2006 r. Z uwagi na to, że skarga wniesiona została w dniu 5 października 2006 r., należy uznać, że wniesiono ją po upływie przewidzianego w art. 407 § 1 k.p.c. trzymiesięcznego terminu od chwili, gdy strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. Niezależnie od tego wykryte i zgłoszone dowody mają świadczyć jedynie o nierzetelności powódki w różnych sytuacjach życiowych i nie pozostają w żadnym konkretnym odniesieniu do stosunków prawnych łączących strony oraz faktów przez nie dowodzonych i ocenionych przez Sąd w sprawie, a zatem nie miałyby wpływu na jej wynik, co prowadzi do wniosku, że nie istnieje wskazana przez stronę podstawa wznowienia postępowania.

W zażaleniu na powyższe postanowienie skarżący zarzucił sprzeczność ustaleń Sądu z materiałem dowodowym przez uznanie, że pozwany dowiedział się o podstawach wznowienia w czerwcu 2006 r., podczas gdy ze złożonych przezeń dowodów w postaci oświadczeń świadków wynika, że miało to miejsce we wrześniu 2006 r., zaś treść uzasadnienia skargi stanowi w tym zakresie oczywistą omyłkę, a także naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez uznanie, że zgłoszone nowe fakty i dowody nie miałyby wpływu na wynik sprawy. Wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 410 k.p.c. Sąd na posiedzeniu niejawnym bada skargę o wznowienie postępowania w zakresie zachowania terminu do jej wniesienia, dopuszczalności i oparcia na ustawowej podstawie. Badanie to nie może ograniczać się jedynie do oceny twierdzeń zawartych w skardze i jej uzasadnieniu, lecz powinno także uwzględniać powołane w niej dowody załączone do skargi. Jeżeli zachodzą wątpliwości czy skarżący wykazał zachowanie terminu, dopuszczalność skargi i jej oparcie na ustawowych podstawach, w szczególności jeżeli twierdzenia w niej zawarte są sprzeczne z załączonymi dowodami lub nie

zostały nimi potwierdzone Sąd, zgodnie z art. 410 § 2 k.p.c., ma obowiązek wątpliwości te wyjaśnić wzywając skarżącego do uprawdopodobnienia wskazanych w skardze okoliczności. Dopiero gdy wyjaśnienie to nie doprowadzi do usunięcia wątpliwości co do uprawdopodobnienia zachowania terminu do wniesienia skargi, jej dopuszczalności lub oparcia na ustawowej podstawie, Sąd skargę odrzuca.

W rozpoznawanej sprawie odrzucenie skargi nastąpiło z naruszeniem wskazanego wyżej przepisu. Skoro bowiem twierdzenia skargi co do terminu, w jakim skarżący dowiedział się o podstawie wznowienia – nowych faktach i dowodach – były oczywiście niezgodne z załączonymi do skargi dowodami w tym przedmiocie, na które skarżący powoływał się dla wykazania zachowania terminu do wniesienia skargi, konieczne było zastosowania art. 410 § 2 k.p.c. i wezwania skarżącego do wyjaśnienia tej sprzeczności, a w konsekwencji uprawdopodobnienia zachowania terminu do wniesienia skargi. Było to tym bardziej konieczne, że zachodziła uzasadniona podstawa do przypuszczenia, że wskazane w skardze terminy dowiedzenia się o podstawie wznowienia, wynikały ze zwykłej omyłki pisarskiej, na co zwrócił uwagę także Sąd Apelacyjny. W tej sytuacji odrzucenie skargi z powodu niezachowania terminu, bez wyjaśnienia wskazanych wątpliwości, stanowi naruszenie art. 410 w zw. z art. 407 k.p.c.

Trafnie także skarżący zarzuca naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez uznanie, że powołane w skardze nowe okoliczności faktyczne i dowody nie mogłyby mieć wpływu na wynik sprawy objętej skargą. Na wstępnym etapie badania skargi, przewidzianym w art. 410 k.p.c., Sąd nie ocenia zasadności skargi ani trafności powołanej w niej podstawy, a jedynie to, czy zachowane zostały warunki umożliwiające jej rozpoznanie, w tym to, czy skarżący trafnie powołał podstawę wznowienia postępowania. W oparciu o zawarte w skardze twierdzenia Sąd dokonuje oceny wskazanych przez skarżącego podstaw wznowienia pod kątem ich ustawowej dopuszczalności, a więc tego, czy są to podstawy wymienione w art. 401, 401¹ i art. 403 k.p.c. (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1999 r. II UKN 417/98, OSNAPiUS z 2000 r., nr 6, poz. 254 oraz z dnia 5 października 2005 r. II CZ 85/05, nie publ.).

Jeżeli podstawę skargi stanowi art. 403 § 2 k.p.c. Sąd bada, czy istotnie chodzi o fakty i dowody wykryte przez stronę w czasie, gdy niemożliwe już było powołanie ich w sprawie objętej skargą oraz czy skarżący uprawdopodobnił, że są to fakty i dowody, których powołanie w tamtej sprawie mogłoby mieć wpływ na jej wynik. Nie chodzi zatem o ocenę, czy skarżący udowodnił rzeczywistą możliwość wpływu nowych faktów i dowodów na wynik sprawy, ale jedynie o ocenę, czy uprawdopodobnił tę przesłankę.

W rozpoznawanej sprawie skarżący wywiódł dlaczego uważa, że wskazane przez niego nowe fakty i dowody mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy i nie można odmówić słuszności zarzutom zażalenia, iż powołane argumenty w tym przedmiocie pozwalają na stwierdzenie uprawdopodobnienia ustawowej podstawy wznowienia. Trafnie bowiem pozwany wskazuje, że w sytuacji, gdy powództwo zostało uwzględnione na podstawie art. 58 § 2 k.c. z powodu wyzyskania przez pozwanego przymusowego położenia powódki i zawarcia umowy naruszającej na jej szkodę zasadę ekwiwalentności świadczeń, a w konsekwencji zasady współżycia społecznego, na taką ocenę umowy stron mogłoby mieć wpływ wykazanie, że powódka nie była osobą nieporadną, zawierała z innymi osobami umowy sprzeczne z prawem i nieuczciwe, za co została skazana, a więc jej postępowanie także w transakcjach z pozwanym mogło wskazywać na inny zamiar, niż przyjęły Sądy, a w konsekwencji prowadzić do innej oceny na gruncie art. 58 § 2 k.c. zawartych umów. Pozwala to uznać, na etapie wstępnego badania skargi, że oparta ona została na wskazanej ustawowej podstawie. Odrzucenie jej na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. z powodu nieistnienia ustawowej podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 2 k.p.c. nie było zatem uzasadnione.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie (art. 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).